

Rezoluție nr. 1747/2007

din 24/03/2007

a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite privind neproliferarea/R.I. Iran, adoptată la 24 martie 2007*)

Publicat în MOF nr. 276 - 25/04/2007

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 276 din 25/04/2007

Actul a intrat în vigoare la data de 25 aprilie 2007

*) Traducere.

Consiliul de Securitate,
reamintind declarația președintelui său (S/PRST/2006/15) din 29 martie 2006 și rezoluțiile nr. 1.696 (2006) din 31 iulie 2006 și nr. 1.737 (2006) și reafirmând prevederile acestora,
reafirmând angajamentul său față de Tratatul de neproliferare a armelor nucleare, necesitatea ca toate statele părți să își îndeplinească obligațiile decurgând din tratat și reamintind dreptul statelor părți, în conformitate cu prevederile articolelor I și II din Tratat, de a dezvolta cercetarea, producția și utilizarea energiei nucleare în scopuri pașnice, fără discriminare,
reamintind îngrijorarea profundă față de rapoartele directorului general al Agenției Internaționale pentru Energie Atomică (AIEA), menționată și în rezoluțiile sale nr. 1.696/2006 și nr. 1.737/2006,
reamintind ultimul raport al directorului general al AIEA (GOV/2007/8) din 22 februarie 2007 și deplângând, după cum este menționat în raport, neîndeplinirea de către R.I. Iran a prevederilor rezoluțiilor nr. 1.696 (2006) și nr. 1.737 (2006),
subliniind importanța eforturilor politice și diplomatice de identificare a unei soluții negociate care să garanteze faptul că programul nuclear al Republicii Islamice Iran (R.I. Iran) urmărește exclusiv scopuri pașnice, luând notă de faptul că o astfel de soluție ar servi cauzei neproliferării în alte părți ale lumii și salutând angajamentul continuu al Republicii Populare Chineze, Franței, Republicii Federale Germania, Federației Ruse, Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Statelor Unite ale Americii, cu sprijinul înaltului reprezentant al Uniunii Europene, în identificarea unei soluții negociate,
reamintind rezoluția Consiliului Guvernatorilor al AIEA (GOV/2006/14), în conținutul căreia se menționează că soluționarea problemei nucleare iraniene ar sprijini eforturile globale în materie de neproliferare și realizarea obiectivului unui Orient Mijlociu liber de arme de distrugere în masă, inclusiv de sisteme de transport la țintă,
hotărât a pune în aplicare propriile decizii, prin adoptarea măsurilor corespunzătoare, în scopul de a convinge R.I. Iran să își îndeplinească obligațiile decurgând din prevederile rezoluțiilor nr. 1.696 (2006) și nr. 1.737 (2006) și din solicitările AIEA și, de asemenea, de a împiedica R.I. Iran să dezvolte tehnologii sensibile în sprijinul propriilor programe nucleare și balistice, până la momentul la care Consiliul de Securitate va constata atingerea obiectivelor rezoluțiilor menționate anterior,
reamintind solicitarea adresată statelor de acordare reciprocă a asistenței în punerea în aplicare a măsurilor decise de Consiliul de Securitate,
îngrijorat de riscurile de neproliferare pe care le prezintă programul nuclear iranian și, în acest context, de eșecul continuu al R.I. Iran de îndeplinire a solicitărilor Consiliului Guvernatorilor al AIEA și a prevederilor rezoluțiilor nr. 1.696 (2006) și nr. 1.737 (2006) și conștient de responsabilitatea sa principală în baza prevederilor Cartei Națiunilor Unite în scopul asigurării păcii și securității internaționale, acționând în virtutea prevederilor art. 41 al cap. VII din Carta Națiunilor Unite,

1. reafirmă că R.I. Iran trebuie să ia, fără a mai întârzia, măsurile prevăzute de Consiliul Guvernatorilor al AIEA în Rezoluția GOV/2006/14, care sunt esențiale pentru instaurarea încrederii în scopurile exclusiv

pașnice ale programului său nuclear și pentru soluționarea chestiunilor în suspensie și, în acest context, confirmă că R.I. Iran trebuie să ia, fără întârziere, măsurile prevăzute la paragraful 2 al Rezoluției nr. 1.737 (2006);

2. cheamă toate statele să dea dovadă de vigilență și reținere privind intrarea sau tranzitarea pe teritoriul lor a persoanelor care participă, sunt direct asociate sau acordă sprijin activităților nucleare ale R.I. Iran cu risc de proliferare sau dezvoltării sistemelor de transport la țintă a armelor nucleare și decide, în acest scop, că toate statele vor trebui să notifice Comitetului creat prin paragraful 18 al Rezoluției nr. 1.737 (2006) (denumit în continuare Comitetul) intrarea sau tranzitul pe teritoriul lor a persoanelor desemnate în anexele la Rezoluția nr. 1.737 (2006) și în anexa I din prezenta rezoluție, precum și a altor persoane desemnate de Consiliul de Securitate sau de Comitet ca participând, fiind direct asociate sau acordând sprijin activităților nucleare ale R.I. Iran cu risc de proliferare sau dezvoltării sistemelor de transport la țintă a armelor nucleare, inclusiv prin implicarea în achiziționarea de articole, bunuri, echipamente, materii și tehnologii vizate de paragrafele 3 și 4 ale Rezoluției nr. 1.737 (2006), cu excepția deplasărilor care au ca scop activități direct legate de articolele la care se referă alineatele b), i) și ii) ale paragrafului 3 al acestei rezoluții;

3. subliniază că nicio dispoziție a paragrafului de mai sus nu poate să constrângă un stat să refuze intrarea pe teritoriul său a propriilor resortisanți și că toate statele vor trebui să țină cont, în aplicarea acestor dispoziții, atât de considerente umanitare, printre care și obligațiile religioase, cât și de necesitatea de a atinge obiectivele Rezoluției nr. 1.737 (2006), inclusiv acolo unde se aplică articolul XV al Statutului AIEA;

4. decide că măsurile vizate la paragrafele 12, 13, 14 și 15 ale Rezoluției nr. 1.737 (2006) se vor aplica, de asemenea, tuturor persoanelor și entităților enumerate în anexa I la prezenta rezoluție;

5. decide că R.I. Iran nu trebuie să furnizeze, să vândă sau să transfere, direct ori indirect, de pe teritoriul său sau prin intermediul resortisanților săi ori utilizând vasele sau aeronavele sub pavilionul său, nicio armă ori material conex și că toate statele vor trebui să interzică achiziționarea acestor articole de la R.I. Iran de către resortisanții lor sau utilizând vasele și aeronavele sub pavilionul lor, fie că aceste articole provin sau nu de pe teritoriul iranian;

6. cheamă toate statele să dea dovadă de vigilență și reținere în furnizarea, vânzarea sau transferul, direct ori indirect, către R.I. Iran, de pe teritoriul lor sau prin intermediul propriilor resortisanți ori utilizând vasele sau aeronavele sub pavilionul lor, de tancuri, vehicule blindate de luptă, sisteme de artilerie de mare calibru, avioane de luptă, elicoptere de atac, vase de război, rachete și lansatoare de rachete, definite conform Registrului ONU de arme clasice, și în furnizarea către R.I. Iran a oricărei asistențe sau pregătiri tehnice, ajutor financiar, investiții, servicii de brokeraj sau altele, precum și în transferarea de resurse și servicii financiare, legate de furnizarea, vânzarea, transferul, fabricarea sau utilizarea acestor articole în scopul prevenirii oricărei acumulări destabilizatoare de arme;

7. cheamă toate statele și instituțiile financiare internaționale să nu subscrie unor noi angajamente privind acordarea R.I. Iran de subvenții, asistență financiară și împrumuturi avantajoase decât în scopuri umanitare sau de dezvoltare;

8. cheamă toate statele să raporteze Comitetului, în termen de 60 de zile de la adoptarea prezentei rezoluții, măsurile pe care le vor lua pentru punerea în aplicare eficientă a dispozițiilor din paragrafele 2, 4, 5, 6 și 7 de mai sus;

9. exprimă convingerea că suspendarea prevăzută la paragraful 2 al Rezoluției nr. 1.737 (2006) și respectarea integrală de către R.I. Iran, verificată corespunzător, a exigențelor Consiliului Guvernatorilor al AIEA vor contribui la găsirea unei soluții diplomatice negociate care să garanteze că programul nuclear al R.I. Iran servește exclusiv unor scopuri pașnice, subliniază disponibilitatea comunității internaționale de a acționa pentru o astfel de soluție, încurajează R.I. Iran, conformându-se dispozițiilor sus-menționate, să reia legăturile cu comunitatea internațională și cu AIEA și subliniază că asemenea legături vor servi intereselor R.I. Iran;

10. salută faptul că Republica Federală Germania, Republica Populară Chineză, Statele Unite ale Americii, Federația Rusă, Franța și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, sprijinite de Înaltul reprezentant al Uniunii Europene, rămân angajate în găsirea unei soluții negociate și încurajează R.I. Iran să dea curs propunerilor acestora din iunie 2006 (S/2006/521), incluse în anexa II la prezenta rezoluție, la care a subscris și Consiliul de Securitate în Rezoluția nr. 1.696 (2006), și constată cu satisfacție că rămâne valabilă această ofertă, făcută de R.I. Iran, de a pune în practică un acord global pe termen lung, care ar permite dezvoltarea de relații și legături de cooperare cu această țară, fondate pe respect reciproc, și stabilirea încrederii internaționale în natura exclusiv pașnică a programului său nuclear;

11. reafirmă hotărârea de a consolida autoritatea AIEA, susține cu fermitate rolul Consiliului Guvernatorilor al AIEA, adresează felicitări și încurajări directorului general și Secretariatului AIEA pentru profesionalismul și imparțialitatea de care continuă să dea dovadă pentru a încerca reglementarea chestiunilor în suspensie privind R.I. Iran în cadrul AIEA, subliniază că este necesar ca AIEA, recunoscută internațional pentru autoritatea în materie de verificare a respectării acordurilor de garanții generalizate, inclusiv în materie de deturnare a materialelor nucleare în scopuri nepașnice, conform statutului său, să continue să acționeze pentru clarificarea tuturor chestiunilor în suspensie privind programul nuclear al R.I. Iran;

12. solicită directorului general al AIEA să prezinte, în termen de 60 de zile, Consiliului Guvernatorilor al AIEA și, în paralel, Consiliului de Securitate, spre examinare, un raport referitor la suspendarea completă și durabilă de către R.I. Iran a tuturor activităților menționate în Rezoluția nr. 1.737 (2006) și la aplicarea de către această țară a măsurilor prevăzute de Consiliul Guvernatorilor și a celorlalte prevederi ale Rezoluției nr. 1.737 (2006) și ale prezentei rezoluții;

13. afirmă că va examina măsurile luate de R.I. Iran în lumina raportului cerut la paragraful 12 de mai sus, care trebuie prezentat în termen de 60 de zile, și:

a) va suspenda aplicarea măsurilor sus-menționate, dacă R.I. Iran suspendă, și pentru atât timp cât va suspenda, toate activitățile legate de îmbogățirea și retratarea, inclusiv cele de cercetare și dezvoltare, în urma verificărilor AIEA, pentru a deschide calea negocierilor oneste în vederea ajungerii rapide la un rezultat reciproc acceptabil;

b) va pune capăt măsurilor vizate la paragrafele 2, 4, 5, 6 și 7 de mai sus, de îndată ce va constata, în urma primirii raportului la care se face referire în paragraful 12 de mai sus, că R.I. Iran respectă în întregime obligațiile impuse de rezoluțiile sale relevante și se conformează exigențelor Consiliului Guvernatorilor al AIEA, pe care acesta urmează să le confirme;

c) în cazul în care va reieși din raportul cerut la paragraful 12 de mai sus că R.I. Iran nu a aplicat dispozițiile Rezoluției nr. 1.737(2006) și ale prezentei rezoluții, va adopta, în virtutea art. 41 al cap. VII al Cartei Națiunilor Unite, orice alte măsuri potrivite pentru a convinge R.I. Iran să se conformeze acestor rezoluții și exigențelor AIEA și subliniază că noi decizii vor trebui luate dacă astfel de măsuri adiționale se vor dovedi necesare;

14. decide să urmărească în continuare această chestiune.

ANEXA I

A. Entități implicate în programul nuclear sau de rachete balistice

1. Grupul Industriilor Munițiilor și Metalurgiei, cunoscut și sub numele Grupul Industriei Munițiilor (AMIG) [AMIG controlează entitatea a 7-a a Tir, menționată în Rezoluția nr. 1.737 (2006) a Consiliului de Securitate pentru contribuția la programul de centrifugare al R.I. Iran; AMIG este controlat de Organizația Industriilor de Apărare, la care se referă Rezoluția nr. 1.737 (2006)]

2. Centrul de Cercetare și Producere a Combustibilului Nuclear de la Ispahan (NFRPC) și Centrul de Tehnologie Nucleară de la Ispahan (ENTC) (entități controlate de Compania de Producție și Achiziție de Combustibil Nuclear al Organizației Iraniene a Energiei Atomice, care participă la activitățile de îmbunătățire a uraniului)

3. Kavoshyar Company (companie subsidiară a Organizației Iraniene a Energiei Atomice, care a încercat să achiziționeze fibră de sticlă, cuptoare pentru incintele cu vid și material de laborator pentru programul nuclear iranian)

4. Parchin Chemical Industries (filială a Organizației Industriilor de Apărare, care produce muniții, explozibil și propergoli solizi pentru rachete și lansatoare de rachete)

5. Centrul de Cercetare Nucleară de la Karaj (entitate a diviziei de cercetare a Organizației Iraniene a Energiei Atomice)

6. Novin Energy Company (cunoscută și ca Pars Novin - entitate operând în cadrul Organizației Iraniene a Energiei Atomice, în numele căreia a transferat fonduri către entități asociate programului nuclear iranian)

7. Grupul Industriei Rachetelor de Croazieră, cunoscut și sub numele Grupul Industriei Rachetelor de Apărare Navale (producția și dezvoltarea rachetelor de croazieră; responsabil pentru rachetele navale, inclusiv rachetele de croazieră)

8. Banca Sepah și Banca Sepah International [acordă sprijin Organizației Industriilor Spațiale (AIO) și entităților subordonate, inclusiv Grupului Industrial Shahid Hemmat (SHIG) și Grupului Industrial Shahid Bagheri (SBIG), ambele menționate în Rezoluția nr. 1.737 (2006)]

9. Grupul Industrial Sanam (controlat de AIO, în numele căreia a achiziționat echipamente pentru programul de rachete)

10. Grupul Industrial Ya Mahdi (controlat de AIO, implicat în achiziționarea, la nivel internațional, a echipamentelor pentru rachete)

Entități ale Corpului Gardienilor Revoluției

1. Industriile Aeronautice Qods (produce motoare teleghidate, parașute, parapante, paramotoare etc.; Corpul Gardienilor Revoluției a afirmat că utilizează aceste echipamente în serviciul doctrinei războiului asimetric)

2. Compania de Servicii Aviatice Pars (asigură întreținerea diverselor aeronave, inclusiv MI-171 utilizate de forțele aeriene ale Corpului Gardienilor Revoluției)

3. Sho'a' Aviation (produce avioane ultraușoare pe care Corpul Gardienilor Revoluției a afirmat că le utilizează în serviciul doctrinei războiului asimetric)

Persoane implicate în programul nuclear sau de rachete balistice

1. Fereidoun Abbasi-Davani, cercetător în cadrul Ministerului Apărării și Logisticii Forțelor Armate (are legături cu Institutul de Fizică Aplicată și lucrează în strânsă colaborare cu Fakhrizadeh)

2. Mohsen Fakhrizadeh-Mahabadi, cercetător în cadrul Ministerului Apărării și Logisticii Forțelor Armate și fost director al Centrului de Cercetare în Domeniul Fizicii (PHRC) (AIEA a solicitat interogarea lui privind activitățile PHRC în perioada în care a lucrat acolo, dar R.I. Iran a refuzat)

3. Seyed Jaber Safdari, directorul uzinei de îmbogățire de la Natanz

4. Amir Rahimi, directorul Centrului de Cercetare și Producere a Combustibilului Nuclear de la Ispahan (centrul este plasat sub controlul Companiei de Producție și Achiziție a Combustibilului Nuclear al Organizației Iraniene a Energiei Atomice, care este implicat în activitățile de îmbogățire a uraniului)

5. Mohsen Hojati, șeful Grupului Industrial Fajr (grupul este menționat în Rezoluția nr. 1.737 (2006) pentru rolul său în programul de rachete balistice)

6. Mehrdada Akhlaghi Ketabchi, șeful Grupului Industrial Shahid Bagheri (SBIG) [grupul este menționat în Rezoluția nr. 1.737 (2006) pentru rolul său în programul de rachete balistice]

7. Naser Maleki, șeful Grupului Industrial Shahid Hemmat (SHIG) [grupul este menționat în Rezoluția nr. 1.737 (2006) pentru rolul său în programul iranian de rachete balistice; Maleki este oficial al Ministerului Apărării și Logisticii Forțelor Armate, fiind însărcinat cu supravegherea activităților programului de rachete balistice Shahab-3. Shahab-3 este o rachetă balistică iraniană de rază mare de acțiune utilizată în prezent]

8. Ahmad Derakhshandeh, președinte-director general al Băncii Sepah [banca sprijină AIO și entitățile subordonate, inclusiv SHIG și SBIG, ambele menționate în Rezoluția nr. 1.737 (2006)]

Principalii responsabili ai Corpului Gardienilor Revoluției

1. Generalul de brigadă Morteza Rezaie, comandant adjunct al Corpului Gardienilor Revoluției

2. Viceamiralul Ali Akbar Ahmadian, șeful statului major

3. Generalul de brigadă Mohammad Reza Zahedi, comandant al forțelor terestre

4. Contraamiral Morteza Safari, comandantul forțelor maritime

5. Generalul de brigadă Mohammad Hejazi, comandantul forțelor de rezistență Bassij

6. Generalul de brigadă Qasem Soleimani, comandantul forțelor Qods

7. Generalul Zolqadr, ofițer al Corpului Gardienilor Revoluției, viceministru de interne pentru securitate

ANEXA II

Elemente ale unui acord pe termen lung

Obiectivul nostru este dezvoltarea de relații și a unei cooperări cu R. I. Iran bazate pe respect reciproc și stabilirea încrederii internaționale în natura exclusiv pașnică a programului nuclear al R. I. Iran. Propunem un nou început în negocierea unui acord complet cu R. I. Iran, care să aibă drept depozitar Agenția Internațională a Energiei Atomice (AIEA) și să fie aprobat printr-o rezoluție a Consiliului de Securitate.

Pentru a crea condiții corespunzătoare de negociere, noi:

- vom reafirma dreptul R. I. Iran de a dezvolta energia nucleară în scopuri pașnice conform obligațiilor ce îi revin în virtutea Tratatului de neproliferare a armelor nucleare (denumit în continuare NPT) și, în

acest context, vom reafirma sprijinul nostru pentru dezvoltarea de către R. I. Iran a unui program civil de energie nucleară;

- ne vom angaja să încurajăm activ construirea de noi reactoare de apă ușoară în R. I. Iran în cadrul proiectelor internaționale comune, conform statutului AIEA și NPT;
- vom conveni suspendarea discuțiilor din Consiliul de Securitate privind programul nuclear iranian, de îndată ce negocierile vor fi reluate.

R. I. Iran:

- se va angaja să răspundă tuturor preocupărilor pe care AIEA încă le mai manifestă, cooperând pe deplin cu aceasta;
- va suspenda toate activitățile de îmbogățire și retratare care vor trebui verificate de AIEA, după cum au cerut Consiliul Guvernatorilor al AIEA și Consiliul de Securitate, și se va angaja să le mențină suspendate în timpul negocierilor;
- va relua aplicarea protocolului adițional. Domenii de cooperare viitoare, care trebuie examinate în cursul negocierilor pentru un acord pe termen lung

1. Nuclear

Vom lua următoarele măsuri:

Drepturile R. I. Iran în materie de energie nucleară:

- reafirmarea dreptului inalienabil al R. I. Iran de a utiliza energia nucleară în scopuri pașnice fără discriminare, în conformitate cu articolele I și II ale NPT, și cooperarea cu R. I. Iran la elaborarea de către acesta a unui program nuclear civil;
- negocierea și punerea în practică a unui acord de cooperare nucleară Euratom/R. I. Iran.

Reactoare de apă ușoară

- sprijinirea activă a construirii de noi reactoare cu apă ușoară în R. I. Iran, în cadrul unor proiecte internaționale comune și în conformitate cu statutul AIEA și cu NPT, utilizând tehnologii perfecționate, inclusiv prin autorizarea transferului articolelor necesare și furnizarea tehnologiilor de vârf pentru protejarea reactoarelor de cutremure;
- ofertă de cooperare privind gestionarea combustibilului nuclear iradiat și a deșeurilor radioactive, prin intermediul unor aranjamente corespunzătoare.

Dezvoltare-cercetare în materie de energie nucleară

- ofertă de cooperare substanțială în materie de cercetare-dezvoltare, inclusiv eventuala furnizare de reactoare de cercetare cu apă ușoară, în special în domeniile de producere a radioizotopilor, a cercetării de bază și a aplicațiilor nucleare în medicină și agricultură

Garanții privind combustibilul

- acordarea de asigurări multiple, juridic constrângătoare, R. I. Iran în privința combustibilului, vizând:
 - participarea ca partener la o facilitate internațională instalată în Federația Rusă, care să îi furnizeze servicii de îmbogățire pentru a putea dispune de o sursă fiabilă de carburant pentru reactoarele sale nucleare. Sub rezerva negocierilor, această instalație ar putea îmbogăți toată hexafluorura de uraniu (UF_6) produsă în R. I. Iran;
 - constituirea, pe o bază comercială, a unui stoc de combustibil nuclear, care să asigure aprovizionarea cu combustibil nuclear a R. I. Iran pe o perioadă de până la cinci ani, cu participarea și supravegherea AIEA;
 - dezvoltarea, împreună cu AIEA, a unui mecanism multilateral permanent care să permită accesul fiabil la combustibilul nuclear, pe baza ideilor de examinat la viitoarea reuniune a Consiliului Guvernatorilor.

Reexaminarea moratoriului

În privința eforturilor comune pentru instaurarea încrederii internaționale, acordul pe termen lung ar trebui să conțină o clauză de reexaminare a tuturor aspectelor sale, care să prevadă:

- confirmarea de către AIEA că toate chestiunile și preocupările în suspensie în atenția sa, inclusiv activitățile susceptibile să aibă o dimensiune nucleară militară, au fost soluționate;
- confirmarea că R. I. Iran nu desfășoară activități nucleare nedeclarate sau că nu există materiale nucleare nedeclarate în R. I. Iran și că încrederea internațională privind caracterul exclusiv pașnic al programului nuclear civil iranian a fost restabilită.

2. Chestiuni politice și economice

Cooperarea regională în materie de securitate

- sprijin pentru o nouă conferință destinată promovării dialogului și cooperării regionale în materie de securitate

Comerț și investiții internaționale

- îmbunătățirea accesului R. I. Iran la economia, piețele și capitalul internațional, prin sprijinirea concretă a integrării depline în structurile internaționale, printre care Organizația Mondială a Comerțului, și crearea cadrului necesar creșterii investițiilor directe pe teritoriul său și schimburilor comerciale (inclusiv printr-un acord de cooperare comercială și economică cu Uniunea Europeană). Măsuri ar putea fi luate pentru a lărgi accesul la bunuri de bază și tehnologii de vârf

Aviația civilă

Cooperarea în domeniul aviației civile, inclusiv prin eventuala ridicare a restricțiilor impuse fabricanților din Statele Unite ale Americii și Europa în privința exportului de avioane civile în R. I. Iran, ceea ce ar lărgi perspectivele R. I. Iran de a-și reînnoi flota de avioane de linie.

Parteneriatul în domeniul energiei

- stabilirea unui parteneriat pe termen lung în domeniul energiei între R. I. Iran, Uniunea Europeană și alți parteneri interesați, cu aplicații concrete

Infrastructura de telecomunicație

- sprijinirea modernizării infrastructurii de telecomunicație a R. I. Iran și furnizarea acestora de servicii performante de acces la internet, inclusiv prin ridicarea eventualelor restricții impuse exporturilor Statelor Unite ale Americii și altor țări

Cooperarea în domeniul de înaltă tehnologie

Cooperarea în domeniul de înaltă tehnologie și în alte domenii urmează a fi convenită.

Agricultura

- sprijinirea dezvoltării agriculturii iraniene, inclusiv prin eventualul acces al R. I. Iran la produsele, tehnologiile și echipamentele agricole ale Statelor Unite ale Americii și Europei.